

Izhaja vsak delavnik popoldne

NOVIČAS

Uredništvo in upravnništvo v Koperjavu: ulica št. 6 — Telefon: uredništvo št. 50 — Telefon: upravnništvo št. 328

CENE PO POŠTI:
za celo leto K 240—
za pol leta K 120—CENE PO POŠTI:
za četrt leta K 60—
za en mesec K 20—

V upravi stane mesečno K 18—

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Posamezna številka stane K 1-40

Čudni pojmi.

To je fakt: prekrat 1. 1918. so izrabile v svojo korist protiljudske buržoazne stranke. Navdušenje za jugoslovensko narodno edinstvo jim je prišlo prav, da se takorekoč neopaženo polastijo vlade. V umevne prekipenju svojih čustev je ljudstvo izgubilo trezen razsodek. Na ta način je slovensko in hrvatsko ljudstvo izgubilo tudi svojo avtonomijo. Protisocialni meščanski elementi so hiteli, da zavzamejo vsa mesta v upravi; tembolj so tolkli na nacionalni boben.

Kako je ta miselnost — odirati ljudstvo in mu prizadevati največje krivice sklicevaje se na narodno načelo — nam sijajno razkriva sledeči dogodek.

Ko je poslanec ljudske stranke dr. Hohnjec v odboru za upravno razdelitev države nasproti centralističnemu sistemu v današnji Jugoslaviji povdarjal, da je v bivši avstrijski monarhiji kljub centralizmu vladala obširna samouprava dežel in je za to navajal nepobitni dokaz na polju šolstva, so ministri in poslanci radikalne in demokratske stranke klicali: »Na Dunaju so vladali Nemci, v Beogradu pa slovenska vladala!« — »Tam so bili tuji uradniki, v Jugoslaviji imamo narodne uradnike!«

Ti gospodje se torej držijo tega načela: Da je le vlada narodna, vse drugo je dovoljeno! Da je le uradnik iz vrst lastnega naroda, potem dela lahko, kar hoče. Da so le na carini ljudje jugoslovanske krvi, tatvine se potem lažje prenesejo. Da so le načelniki naših nabavljalnih komisij v inozemstvu sinovi našega naroda, potem de-travdicije niso tako hude. Da je le centralna vlada sestavljena iz Srbov, Hrvatov in Slovencev, potem so ji vsi njeni grehi odpušteni.

Tukaj imate v vsej nagoti vodilno načelo danes vladajočega kapitalističnega razreda. In treba je dobro pomniti, vsi, ki so danes pri nas na vladi, so ali sami milijonarji ali pa zastopniki velikih denarnih družb ali pa se v vladi obogatujejo. To ni nobena demagogija, ampak čista in dokazana resnica.

Tako torej se pojmuje narodnost in narodno načelo! Vse je upravičeno, če je narodno. Najnovejši šolski načrt nam jemlje vse avtonomne šolske korporacije in črta od avtonomnega krajnega šolskega zastopa do višjega šolskega sveta vse. Tukaj noben radikal ali demokrat ne more reči, da to ni centralistično. Toda, če tudi je centralistično in protiljudsko, je prišlo od narodne vlade. Res lepo načelo, ki ponižuje narodnost v sredstvo za namene vladajočega razreda.

Gospodje ne poznajo zgodovine. Oni s tem svojim načelom upropaščajo lastni narod in državo. To je bila vladna metoda Nikolaja, Viljema in Franca Jožefa. To je načelo današnje bankokratske večine v Franciji. To je brezporočno načelo vladajočih pred- in povojne buržuazije. Vse se sme pod narodno firmo. Ljudstvo misli drugače. Še huše mi je, če me lastni brat lepel Buržuazija naj odpre zgodovino in bo našla na vsaki strani dokaz za to, da ljudstvo stvar razume ravno narobe nego oni. Nad narodom, nad lastno narodnostjo, nad narodnim značajem vladavine je moralna, je višji moralni zakon.

Miselnost sedaj vladajoče gospode v Beogradu je čisto protiljudska. Od tega sloja ni pričakovati izboljšanja, kaj še rešitve. Neobhodni pogoj za ozdravljenje naših razmer je, da ta sistem popolnoma izgine. Če bodo zamenjali le osebe, pa naj pride na vrh katerakoli druga strankarska kolicija, ne bo boljše. Za duha gre!

Kaj salenejo muslimani?

Beograd, 21. januarja. (Izvirno) Včeraj je imel muslimanski klub sejo, na kateri je bilo sklenjeno, da se pokličejo brzojavno vsi člani kluba v Beograd. V ponedeljek se vrši potem važna seja kluba, na kateri bodo muslimanski poslanci razpravljali o stališču, ki ga zavzamejo napram vladi.

TELEFONSKA IN PUBLIČNA ZVEZA S SLOVENIJO.

Beograd, 21. januarja. (Izvirno) Čez par dni se zopet vzpostavi telefonski in brzojavni promet med Sofijo in Beogradom.

Bolezen sv. Očeta nevarna.

Rim, 20. jan. Sv. oče je obolel na pljučnici. Eno pljučno krilo je vneto, drugo je obolelo na močnem bronhialnem kataru, tako da zrak nima prehoda. Zato je nevarnost, da se sv. oče zaduši. Dihanje je izredno naporno. Danes so morali zdravniki pozkusiti s kisikovimi inhalacijami; bolniku vbrizgavajo kafrovno olje. Dihanje 54 na minuto, vročina 38.8. Zdravniki so: Batistini, Cherubini, Pignami in Marchiafava.

Dr. Batistini je izjavil, da more papeža rešiti le čudež.

Sv. oče pozna resnost svojega stanja in je pri polni zavesti. Okolu njega so zbrani člani njegove rodbine. Sv. Oče je v navzočnosti 18 kardinalov prejel sv. Popotnico.

Po vseh rimskih cerkvah in zavodih molijo za sv. očeta; na trgu Sv. Petra je zbrana velika množica ljudi.

Parlament za trboveljske rudarje.

Beograd, 20. jan. V današnji seji narodne skupščine je bila na dnevnem redu med drugim interpelacija poslanca dr. Milana Koruna v stvari trboveljskih rudarjev. Na interpelacijo je odgovoril minister za šume in rude Žika Rafajlovič, ki je naznanil, da je pred par dnevi določil posebno komisijo, sestojčo iz delegatov ministrstva in delavstva, ki je že odšla v Trbovlje, da na licu mesta prouči razmere. Minister upa, da bo tudi ta komisija postopala tako, kakor so prejšnje

in delala za dobro delavstva.

Za ministrom sta govorila poslanca dr. Korun in Golouh. Poslanec Jugoslovanskega kluba dr. Gosar je izjavil, naj se trboveljski rudnik socializira. Končno je bil sprejet predlog dr. Koruna, naj se izjava ministra za šume in rude, da bo vlada skrbela za točno izvršitev osme točke mezdne pogodbe, ki določa, da se sorazmerno s cenami življenskih potrebščin povečajo tudi draginjske doklade, vzame na znanje.

Kontrola nad zunanjo politiko — ne bo!

Beograd, 21. januarja. (Izvirno) V parlamentarnih krogih se veliko razpravlja o ustanovitvi parlamentarnega odbora za zunanjo politiko. Radi tega odbora je nastal med demokrati in radikali precej oster spor. Demokrati so prvotno sklenili, da za vsako ceno vstrajajo pri svoji zahtevi, da se mora ustanovitev tega odbora zagotoviti v poslovniku, tekom včerajšnjega dne pa

se je med njimi že pojavila večja popustljivost, ker so radikali zagrozili, da bodo radi tega vprašanja povzročili tudi krizo vlade. Med demokrati se zato govori, da bodo vprašanje ponovno sprožili, ko pride poslovnik pred parlament in da bodo dali svojim članom svobodo, da glasujejo ali za ali pa proti.

80.000 delavcev vrženih na cesto.

Kapitalizem povsod enak.

Kodanj, 20. jan. Društvo danskih delodajalcev je v pismu na združene strokovne organizacije na Danskem izreklo izpore delavcev, katerih pogodba poteče dne 1. februarja. Izpore zadeva kakih 80.000

delavcev. V poštev prihajajo med drugim gradbena stroka, železarska in lesna industrija, predilnice, opekarnice in ladjedelnice.

Antonia zoper vzpostavitev habsburške monarhije.

Zita odpotuje nazaj na Madeiro.

Bern, 20. jan. V sredo popoldne so imeli diplomatski zastopniki Francije, Italije in Anglije v Bernu z načelnikom političnega departementa razgovor, v katerem so mu naznanili, da je poslaniška konferenca sklenila, obvestiti bivšega cesarja Karla in bivšo cesarico Zito o tem, da bi imel vsak poizkus z njiju strani v svrhu vzpostavitve monarhije za posledico internacijo na oddaljenem otoku ko Madejra. Portugalska vlada je bila naprošena izro-

čiti ta sklep bivšemu cesarju Karlu. Omenjeni zastopniki entente so prosili politični departement, naj izroči bivši cesarici Ziti enako se glasečo noto. Opirajoč se na te prošnje je politični departement obvestil Zito o korakih treh diplomatskih zastopnikov.

Bern, 20. jan. Bivša cesarica Zita zapusti Curih v soboto. Otroci ji bodo sledili v nekoliko dneh.

Uspehi prometne konference nasledstvenih držav.

Gradee, 20. jan. Dela graške konference za poine liste so v šestih plenarnih sejah brzo napredovala in so bila danes zaključena. Kolikor je dosedaj znano, je upati, da sklenejo Avstrija, Italija, Češkoslovaška in Madžarska na temelju sklepov pariške prometne konference, skupno pogodbo, ki bo določala v glavnem dve-ozroma enoletni enotni potni list, enoletni vizum za eno potovanje, pristojbino 10 ozioroma 5 in en frank v zlatu, kakor tudi po pravilu odpravo dokaza za potrebnost potovanja in odobrenje v naprej s strani države, v katero se potuje. Jugoslavija si je

pridržala priznanje. Poljska je še neodločena, Rumunija pa doslej še ni podala izjave. Za Avstrijo se je vsekakor izkazalo razveseljivo dejstvo, da so najvažnejše sosedne države pokazale dobro voljo — Jugoslavija vsekakor s pridržkom — olajšati promet z njo, v kolikor je sedaj umestno. Snoči so bili odposlanci gostje mesta in jih je povabil deželni glavar Rintelen na večerjo. Med nagovori je zbudil pozornost posebno govor voditelja italijanskega odposlanstva, ki je zagotavljal Avstriji v prisrčnih besedah, da jo Italija ceni.

Budimpešta, 20. jan. Vsled včerajšnjih dogodkov v narodni skupščini je nastalo več častnih afer. Poslanec Goemboes je dal pozvati na dvoboj poslanca Benitzkega. Predsednika Gaala so pozvali na dvoboj poslanci Friedrich, Benitzky in Dimich. Dvoboj med Goemboesom in Benitzkyem se izvrši že jutri.

Tatovi na železnici.

Beograd, 21. januarja. (Izvirno) V Suhotici se je posrečilo odkriti dobro organizirano tatinsko družbo, ki je kradla po železnicah in napravila ogromno škodo. Vodja te družbe je bil železniški uradnik Rorivoi Jovanović.

Katoliškemu ljudstvu.

Češkoslovaški Orel, največja kulturno-vzgojna organizacija v češkoslovaški republiki, pripravlja za letošnje poletje

velik orlovski tabor v Brnu,

glavnem mestu Morave. Orlovski tabor v Brnu leta 1922, bo ne le prvi tabor celokupnega češkoslovaškega orlovstva iz republike ter inozemstva, ampak bo obenem tudi

II. SLOVANSKI ORLOVSKI TABOR.

Tabor se bo vršil v ogromnih dimenzijah. Češkoslovaški Orel, ki združuje v sebi že 120.000 članov, članic in naraščaja, namerava postaviti na telovadišče pred množico najmanj 80.000 gledalcev po 5000 članov in članic, po 2000 naraščajnikov in gojenk ter po 5000 višjega naraščaja obeh spolov. Trajalo bo v glavnem od 11. do 15. avgusta 1922, v predhodnih nedeljah pa se bodo vršile tekme in tabori naraščaja in dijaštva.

O priliki tabora se bodo vršile tekme, katerih se bodo udeležili poleg češkoslovaških Orlov tudi bratje Orli iz Jugoslavije in katoliški telovadci iz Amerike, Francije, Belgije, Švice in Nizozemske.

S taborom bodo združeni tudi veliki shodi in slavnosti katoliškega ljudstva Češkoslovaške, inozemski gostje pa bodo imeli priliko videti najvažnejše kraje republike in dobiti vpogled v češkoslovaške razmere.

Češkoslovaški Orel bratsko in prisrčno zove k tem slavnostim vse zavedno katoliško ljudstvo Jugoslavije in trdno upa, da bo tako, kakor l. 1920. orlovski tabor v Mariboru, tudi letošnji orlovski tabor v Brnu močnega manifestacija pobratimstva dveh najbližje si stoječih slovanskih narodov, Jugoslovancev in Čehoslovancev.

Pridite k nam, prihitite v velikem številu. Čaka na Vas orlovsko in slovansko bratstvo! Na svidenje v avgustu 1922 na tleh Velike Morave sv. bratov Cirila in Metoda!

Zdaj Buh!

Predsedstvo čl. Orla.

P. s.

Izlet v Brno organizira in vse informacije daje Jugoslovanska orlovka zveza v Ljubljani (Ljudski dom). Obisk 400 katoliških Čehoslovancev l. 1920. v Mariboru smo dolžni dostojno vrniti. Naša čast in korist domovine zahteva, da gremo dobro pripravljani in mnogoštevilni utrditi bratske vezi s češkoslovaškim katoliškim ljudstvom. Kdor ne more iti sam, naj gmotno ali vsaj moralno podpira druge kot zastopnike ljudskih organizacij. Bog živi! — Pripravljalni odbor za izlet v Brno 1922.

Genovska konferenca.

Pariz, 20. jan. Glasom »Eclaira« obsega dnevni red genovske konference naslednje točke: 1. Posvetovanje o možnosti praktične izvedbe načel, ki jih vsebuje sklep vrhovnega sveta v Cannesu od 6. januarja 1922. 2. Mir v Evropi naj se postavi na trajno podlago. 3. Ustvaritev potrebnih predpogojev za vzpostavitev zaupanja, ne da bi bile s tem dotaknjene mirovne pogodbe. 4. Finančna vprašanja, denarstvo, obtekanje bankovcev, državne finance v svojih odnosih do obnove ter organiziranje javnih in zasebnih kreditov. 5. Gospodarska in trgovinska vprašanja, olajšave in jamstva za trgovinske operacije, varstvo industrijske, literarne in umetniške svojine, konzularna pravila, pripustitev inozemcem in njihovih trgovinskih podjetij, kolikor se tičejo gospodarskih operacij in tehnična pomoč za industrijsko obnovo. 6. Prometna sredstva.

Današnja predborza.

Curih, 21. jan. (Izv.) Budimpešta 0.75, Berlin 2.55, Italija 22.40, London 21.60, Newyork 515, Pariz 41.70, Praga 8.87, Dunaj 0.15, a. žig. krona 0.09, Zagreb 1.70, Varšava 0.15, Holandska 187.50.

Zagreb, 21. jan. (Izv.) V prostem prometu: Italija 13.15 (blago 13.20), London 1240, Dunaj 3.70 (blago).

Širite „NOVI ČAS“

Razpored

velikega shoda za pravni prerod.

V nedeljo, 22. januarja v veliki dvorani »Uniona«. — Začetek ob 9. uri dopoldne in ob pol 3. uri popoldne.

—:—

GOVORI:

Univ. prof. K. Oswald: K tvornim silam življenja!

Dr. Anton Breclj: Temelj preroda — družina.

Doc. dr. Ivan Robida: Alkoholizem — ljudska bolezen.

Nadzornik Iv. Bezjak: Alkohol in mladina.

Nadučilatelj Al. Kržišnik: Vzgoja mladine k dostojnosti.

Prof. Fr. Jeran: Vzgoja inteligence.

Gospa Marija Bartolova: Žena v boju proti nenravnosti.

Gdč. Franja Petrič: Boj nenravnosti!

Dr. Janko Arnejc: Surovi Slovenec in njegova klelev.

Dr. Val. Rožič: Problem rešitve.

Vmes še drugi krajši govori.

Posebej se ne bo vabilo. Povabljeni in dobrodošli vsi, ki imate srce za ljudstvo!

Politični dogodki.

+ Reakcionarstvo na pohodu. Dejstvo, da naš list piše o ljudeh brez razlike stanu kakor o ljudeh in ne kakor o božanstvih, demokratom ne da pokoja. Sumničijo nas, denuncirajo na vse strani in bi jim bila za nas smrtna kazen komaj dovolj velika. Kako pa mislijo o njihovem načinu pisanja o priliki kraljeve zaroke drugi trezni ljudje, se lahko prepričajo iz »Slob. Tribune«, ki piše: »V časih Serenissimov (Svetlost) bi morda moglo tako pisanje izvesti solze kake stare sentimentalne žene. Danes so listi, ki so se mislili s temi sredstvi izkazati navzgor, pri masah popolnoma zgrešili učinek. Mase so danes drugače razpoložene nego v gori omenjenih starih dobah, a treznejše elemente in ljudi, ki imajo takt in okus, je ta način pisanja odbil in jim vsilil skrajno hladnost. Poizkušali so, da bi to hladnost, ki se je nanašala na časniško kampanjo povodom kraljeve zaroke, a ne na zaroko samo, pokazali kot sumljivo, kot nelojalno, kot protidržavno... Toda dočakali smo zadoščenje, da se je morala sama vlada zavarovati proti popolnemu pomanjkanju takta in okusa, s katerim je večji del tiska, ki podpira vladno politiko, obravnaval kraljevo zaroko.« Potem ugotavlja »Sl. Tribuna«, kako se ravno pod vplivom ljudi, ki so igrali kako vlogo pod bivšim avstroslovenskim režimom, sedaj siloma uvaja reakcionarnega fevdalnega duha tudi v Srbijo, ki je pod Petrom Velikim po pravici slovela kot dežela največje demokracije. Ti ljudje so nam ustvarili sistem policijske, uradniške in militaristične države, ki je stalno cvetel v Avstriji, a v Srbiji samo pod Obrenovići.« »Jutro« in »Narod« — čitajta in se zamislita in razumita, ako vama je to sploh mogoče.

— Edinost v znamenju borze! Minole dni smo tudi mi zabeležili vest, da namestnik Jurja Demetroviča, kateremu se je preseljanje na demokratsko plat dobro izplačalo. O tem možu sedaj piše demokratska »Riječ« s hlapčevsko uljudnostjo in poroča o priliki obiska novoizvoljenega zagrebškega župana, »da se je prišel g. mestni načelnik, arhitekt Heinzl pokrajinskemu namestniku g. Jurju Demetroviču pokloniti in predstaviti.« »Slob. Tribuna« zavrača tak način poročanja kot smešen in skrajno neokusen in pravi: »Ali se res vračajo časi kakih Statthalterjev iz prejšnjega stoletja?« »Riječ« bi morala pač vedeti, da je g. Juraj Demetrovič končno samo uradnik, gospod Heinzl pa po narodu izvoljeni prvi meščan in načelnik mesta Zagreba, ki more pač napraviti namestniku obisk, a da bi se mu šel pokloniti nikakor ne, ker bi s tem ponižal svojo župansko čast in žalil ponos svobodnih meščanov.« — Kakor vidimo, veje med demokrati povsodi isti hlapčevski duh, v katerega bi radi vpregli narod. Na srečo ta reakcionarna družba danes ni več resno nevarna.

+ Odbori, ki ne delajo. Za včeraj je bila sklicana seja odbora za poslovanje, ki se pa ni mogla vršiti, ker je manjkalo več članov. Predsednik odbora Kostić stavka in noče sklicevati sej. Delo praznuje tudi v odboru za upravno razdelitev države, ker radikalni poslanci ne prihajajo na seje.

+ Volitve na Goriškem. Kakor kažejo dosedaj znani uspehi, so se naše goriške in notranjske občine pri občinskih volitvah minole nedeljo dobro držale. Krajevni interesi so sicer razdvajali volivce, vendar je ogromna večina brezpartijsko volila v narodnem okviru. Tudi komunisti so odklanjali vsak kompromis z narodnimi nasprotniki in vsekozi postavili za kandidate samo slovenske ljudi. Komunistično so volili kraji, ki so bili po vojni najbolj opustošeni in za katere se pomoč le predolgo odlašala. Mnogo težje je dejstvo, da se je Italijanom posrečilo, izneveriti slovenski stvari prve obmejne občine: Sežano, Nabrežino, Mavlinje in Devin, v katerih so domačini zaradi razni interesov sklenili kompromis z ma-

loštevili italijanskimi doseljenci. Vendar je izključeno, da bi bil ta uspeh za Italijane trajen, ker se bodo ti kraji pač znova zavedli svoje preteklosti in svoje važne naloge.

+ Afera samostojnih voditeljev. Listi so po zemljoradniški »Naši vasi« posneli Kuratove obdolžitve proti samostojnežem, češ da so od dr. Žerjava prejeli denar. Poslanec Iv. Urek je priobčil v zadnji številki »Kmetijskega lista« izjavo proti dr. Novčanu, Kuraitu in Mahenu, organizatorjem srbskih zemljoradnikov na Slovenskem, zaradi krivih obdolžitve v »Naši vasi« ter zaključuje: »Izjavljam, da od g. dr. Žerjava nisem nikdar prosil, še manj pa seveda prejel niti vinarja. Zato bom poskrbel, da dobe vsi trije gori omenjeni gospodje za svoje »junaške« klevete plačilo pri sodnijski.« — Prav je, da se stvar razčisti na sodišču in tako dožene resnica.

Dnevni dogodki.

— 70 letnica dr. Antona Gregorčiča. Velezaslužni goriški politik dr. Anton Gregorčič je obhajal te dni 70 letnico svojega rojstva. Bil je mnogo let deželni in državni poslanec Goriške in je priboril slovenskemu prebivalstvu mnogo velikih uspehov. Po njegovem delu in njegovih prizadevanjih se je v Gorici razvilo obsežno slovensko šolstvo: Zasebne ljudske šole, državna gimnazija in učiteljske, obrtne šole, gospodinjstva šola in drugi šolski zavodi. Gregorčič je zgradil tudi temelje za združeno organizacijo na Goriškem in ustanovil Ljudsko in Centralno posojilnico ter Goriško zvezo gospodarskih zadrug in društev. Ustanovil je v Gorici tri slovenske liste. Po prevratu se je dr. Gregorčič vrnil v svojo ljubljeno Goriško, da tudi v novih razmerah dela za njen prosep. V zadnjem času je bil poklican v začasni deželni odbor goriški, kjer bo svojim rojakom kakor malo kdo drug mogel koristiti. Bog ga ohrani še mnogo let!

— Za nadškofa v Sarajevu je imenovan tamošnji pomožni škof dr. Ivan Šarić, odlični književnik ter velik prijatelj ljudstva.

— Nov udarec našemu srednješolskemu dijaštvu. Začetkom šol. leta 1921/22 se je z velikim pompom razglasilo, da se je na državnih šolah odpravilo plačevanje šolnine, češ demokratizem zahteva, da se da vsakemu prilika se izobraževati. To je vsa javnost, osobito pa revno dijaštvo, odnosno njihovi stariši z veseljem pozdravili. Te dni pa doživlja naše srednješolsko dijaštvo v tem oziru veliko razočaranje. Belgrajsko naređenje odpravlja plačevanje šolnine kakor je bilo običajno pred šolskim letom 1921/22 in uvaja plačevanje petdinarske takse za semestralna spričevala. Preje so plačevali šolnino samo imoviti stariši dijakov, sedaj pa mora vsaki dijak, ako hoče dobiti legalno semestralno spričevalo, plačati 20 kron takse. Na ta način je Belgrad znižal premožnim starišem šolnino od 80 kron letno na 40 kron, revnim starišem odnosno revnim dijakom, pa natvezil oblatno plačevanje šolnine oziroma takse kakor jo imenuje beogradsko naređenje, 40 kron letno, ker so bili ti po dosedanjih pravičnihih predpisih šolnine popolnoma oproščeni. Ali mislijo belgrajski krogi res, da naše dijaštvo te reakcionarne naredbi ne bode razumelo? Po sedanjih demokratskih naredbi bodo revni

dijaki plačevali visoko takso za semestralna spričevala radi tega, da bodo plačevali stariši imoviti dijakov samo 40 kron letno. Naj pride revni dijak brez sredstev do legalnega spričevala, kateri v največ slučajih mnogo marljivejše študira nego njegovi sodik premožnih starišev, tega belgrajsko naređenje ne pove. Siromak plačevali pa pojdi krave past in zakoplji svojo nadarjenost na paši.

— Beda invalidov. Prejeli smo: Jole Jerič iz St. Vida pri Stični je eden onih revežev, ki ne ve kam bi se obrnil za pomoč, da bi mogel s svojo ženo in dvema otrokoma živeti. Kot invalid, ki ima 90% priznane invalidnosti, je za vsako delo nezmožen. Kamorkoli se obrne za podporo, dobi same obljube. Mislimo, da bi organizacija vojnih invalidov morala za svoje članove vseeno malo bolj skrbeti. Dobro je, da se še dobe ljudje, ki imajo vsaj malo usmiljenja za take reveže. Njemu sta na precej izdatno pomagala dva gospoda iz Novega mesta, ki se jima prav lepo zahvaljuje. Pri oblasteh pa dobiva le obljube.

— Organizem! Prejeli smo: Vsi redni člani društva organizistov in glasbenikov za Slovenijo se obveščajo, da je kn. škof. konsistorij Lavantinski priznal zahteva društva z naslednjo izjavo: Št. 5109 b/21. Sprejemki organizistov. Maribor, dne 7. jan. 1922. »Društvo organizistov in glasbenikov za Slovenijo« s t. č. sedežem v Petrovčah. Z ozirom na dopis z dne 8. dec. 1921. se naznani društvo organizistov in glasbenikov, da se ob enem naroči župnijskim uradom, da uredijo organizistove dohodke po krajevnih razmerah in da skrbijo za to, da bodo imeli glasbeniki prejemke, ki so za življenje potrebne. — Martin Matek, l. r. ravn. pis. — Dragi tovariši-glasbeniki! Uspehi naše mlade organizacije se že kažejo. Ukaz višje cerkvene oblasti je torej že razposlan vsem župn. uradom. Kjer bodo organizisti kljub temu še prikrajšani pri prejemkih, naj se takoj obrnejo na društvo organizistov in glasbenikov za Slovenijo, katero bode skrbelo za to, da se te naloge tudi pravično izvede. Društvo bo pa posredovalo le za svoje člane. Enake zahteve je društvo organizistov in glasbenikov za Slovenijo predložilo tudi kn. škof. ordinarijatu v Ljubljani, od katerega pričakuje pravične rešitve in pomoči iz žalostnega položaja cerkvenih glasbenikov. — Odbor.

— Prijava vina finančni kontroli. Poroča se nam, da je minister za finance odredil, da so proizvajalci vina v Sloveniji zavezani, v roku 10 dni od dneva, ko so izprežali vino, prijaviti dobljene količine vina finančni kontroli. Proizvajalci vina, ki opuste to prijavo, kakor tudi oni, ki ne prijavijo finančni kontroli prodane količine vina pred prodajo kupcu, se kaznujejo radi prestopka zoper red po členu 85. trošarinskega pravilnika (kazen 100 dinarjev in ob vsaki ponovitvi 300 dinarjev). Kupci vina pa, ki ne prijavijo kupljene količine vina finančni kontroli, se smatrajo za tihotapce in so podvrženi kazni iz člena 77. trošarinskega pravilnika. Ta kazen znaša — razen redne trošarine in zaplembe blaga — petdesetkratni znesek prikrajšane trošarine.

— Mladinsko varstvo v Zagrebu. Zagrebško človekoljubno društvo »Materinstvo« je v zadnjem času arširilo svoje delo na mladostne kaznjence po sodiščih. Gospe obiskujejo te nesrečne otroke po zaporih, se izveščajo o njihovih družinskih

Bratova tajnost.

11

Povest iz irske zgodovine. Prevel M. R. (Dalej.)

»Napravi bom zapisnik o tem, kar se je našlo,« je rekel sodnik. »Merodajne točke so sicer zelo neznatne in se jih ne moremo posluževati za odločno postopanje, vendar se tukaj ne sme prezreti niti najmanjša okoliščina. In potem, kjer je človeška roka prekratka, poseže vmes Bog. Upajmo, da to tudi pride enkrat na dan. Nadalje,« je še dostavil, »moram zaslisiati še Dunstanovo nevesto, ter dognati, ali jo je včeraj obiskal in z njo govoril, da nam morda še ona dá popolnejše upanje na izsleditev.«

»Dovolite mi, gospod Harting, da vas spremim, kaj ne? Zdi se mi prebolestno, Meggy o strašni resnici obvestiti po drugem.«

»Razumem, gospod župnik,« je odgovoril sodnik. »Bog ve, da je meni samemu neprijetno, uničiti tako lepe nade, pa to prinese opravilo že samo s seboj.«

Moža sta se ločila.

Ko se je pater Fitz-Roy vrnil domu, je našel mater pri Dunstanu. Skrbno mu je izpirala zevajočo rano, obvezala glavo z mehko lanenino ter jo položila na najboljše podglavnik, kakor da bi negovala živega, trpečega bolnika. Roke so mu bile sklenjene in držale križec in zdelo se je, da vlada nad mrljem mir, vdanost.

Župnik se je na tihem veselil nad skrbjo materino in videl njeno bol, katero nosi, odkar leži Dunstan nemo na svoji

postelji, ki jo je pripravljala zanj že prejšnji večer. Pa v teh skrbih vendar ni pozabila, da je bil sodnik v hiši in raziskoval za tistim, ki ji je sina ubil.

»Ali sta kaj odkrila?« je vprašala Jema.

»Ničesar gotovega, mati.«

»Moramo ga najti, da prejme za svoje sramotno in zlobno dejanje zasluženo plačilo! O, ta človek ni nikdar poznal svoje matere, je nikdar ljubil, ker drugače bi mi ne mogel storiti take žalosti! Sam vrage mora bit!« se je razvnela žena Ana.

»Bog ne pusti hudodelstva brez kazni, četudi človeška pravica ne izsledi morilca,« je odgovoril župnik. »Prepustimo vse volji božji!«

Težki udarec, ki je zadel pošteno družino Fitz-Roy, je več ali manj vzbujal sožalje cele vasi, ki se je kazalo v tem, da so odvzeli vse malenkosti, ki so bile v zvezi s smrtjo. Mizar je zvečer skrivaj postavil lepo napravljeno rakev pred hišna vrata, tesar je delal velik križ, in stari Tobby, grobar je že skopal grob ob grobu Dunstanovega očeta Patricija, ravno, ko je hotel župnik pogledati, kje bode gomila njegovega brata. Razveselil se je nad vdanostjo ljubeznih svojih faranov in prijateljev med njim in farani je bilo še večje.

Drugi večer je rekel Jem materi: »Jutri imamo še en težek dan, mama, zato pojdi k počitku. Že dve noči si prebedela.«

»Da, vem, jutri pokopljemo Dustana. To malo, kar imam od svojega otroka, naj tudi dam! V jama bo spuščen, in jaz, jaz ga ne vidim nikdar več!«

»Nikdar, mama? Ne upaš li ga na onem svetu, v večnosti zopet videti?«

»Ah, da, pa zakaj me tako zgoda zapusti! Zakaj nisem jaz šla pred njim? Zdaj ne bom več slišala njegovega veselega smeja, ne bom več mogla gledati v njegove zveste, modre oči! Ne, ne, ne, ne zapustim ga, to zadnjo noč hočem prečuti še pri njem, zjutraj ga ne bom več imela!«

»Ti si preveč zaupaš, mama,« je rekel župnik prijazno. »Če ne spiš vsaj nekaj ur, si jutri preslaba spremljati Dunstana na zadnji poti, kar Ti bo gotovo hudo.«

»Jaz, da bi pustila Dunstana na zadnjo pot samega?«

»Tega vendar nočeš!«

»Ne, ne, jaz ga moram spremiti.«

»Zatorej stori po mojem nasvetu, mama, bedim jaz sam pri njem.«

Misel, da bi morda morala pri pogrebu manjkati, da bi ne imela moči, svoje ljubljeno dete položiti v hladni grob, okrasiti mu gomilo z zadnjimi cvetkami, ji je bila strašna, in ta misel sama jo je končno pripravila, da je za nekaj časa legla.

Bilo je žalostno jutro, za prebivalce »Dolenskega dvorca« še dvakrat žalostnejše. Od cerkve se je čulo samoolklo in otožno zvonjenje in vaščani so se jeli zbirati, da spremijo soseda k večnemu počitku ter molijo za njegov dušni mir. Molče so pričakovali ljudje pred hišo žalostnega spreveda in na njih obrazih se je bralo globoko sožalje s težko prizadeto družino.

Zdaj se prikaže vaški mizar-rakvar v spremstvu dveh ministrantov. Sosedje so nesli rakev na dvorišče in jo postavili na stole. Bila je okrašena s cveticami, z zadnjimi tega poletja, katere je mati Ana na-

brala na vrhu, bridko jokaje. Morala je vendar pri vsakem cvetu, ki ga je utrgala, misliti, kako je Dunstan cvetke ljubil, kako rad je hodil po vrtu med rožnimi gredami.

Iz veže je stopil župnik in za njim se je opotekala mati. Vsi so gledali patra Fitz-Roy in pritajeno šepetanje je šlo skozi množico. Vrvanec je stal pred rakvijo, obraz mu je bil kot iz kamna iz »san«. Kaj je trpel v tem trenutku, je ostalo pogledom radovednežev skrito. Z močnim glasom je molil »molitev za ranjke«, štirje možje so rakev vzdignili, in med molitvijo rožnega venca se je spreved pomikal počasi proti cerkvi. Tam so rakev postavili pred oltar, in nekaj trenutkov nato je pristopil pater Fitz-Roy v črni mašniški obleki, da daruje za odpustanje grehov in zveličanje bratove duše. Tako mehki in vendar tako vzvišeni glasovi rekvija so doneli skozi malo cerkev in mati Ana je hitro sklonila glavo na rakev, pred katero je klečala.

Po maši so nesli pokojnika na mirovdvor, ki je obdajal cerkveno in zalutajočo sledili. Počasi so spuščali rakev v grob in župnik je blagoslovil. Prijel je križ, ki ga je nosil strežnik pred sprevedom, se dotaknil rakev v znamenje odpustanja grehov in upanja vstajenja ter priporočil rekviega usmiljenju božjemu. In kakor je govoril molil za drugega mu brata, se je vendar tresel njegov glas in blede lice so mu močile vroče solze, in vsi so jokali z njim. Mati Ana pa je padla pred grobom, in divji obupni krik se ji je izvil iz prsi.

Župnik je prvi vrzel prsti v grob in nato drugi, kakor je to lepa krščanska navada. —

razmerah in drugih prilikah, ki so jih dovedle v zapor, jih tolažijo in pripravljajo na novo življenje. Tačas je v zaporih zagrebškega okrožnega sodišča 121 mladostnih oseb, na višjem sodišču pa 60.

— **Pravilnik za izvrševanje uredbe o organizaciji finančne kontrole.** Ta pravilnik, ki obsega 42 strani, je izšel v 4. številki »Uradnega lista« ter se dobiva, dokler ga je kaj v zalogi, izjemoma po 5 dinarjev.

— **Razpisana pošta.** Razpisana je odpravnika služba pri poštnem uradu Brezje na Gorenjem (III/4). Prošnje je vložiti v dveh tednih.

— **Smrt zaslužnega hrvaškega duhovnika.** V Osijeku je umrl opat, dekan in župnik pri sv. Petru in Pavlu — Josip Horvat. Pokojnik je bil vzoren in vnet dušni pastir, ki ga je spoštovalo vse prebivalstvo brez razlike vere in narodnosti. Bil je ljubljeneček Strossmayerja in prijatelj sedanjega škofa Akšamovića. Le-ta je osebnost prihitel na pogreb, ki so se ga udeležili zastopniki vseh svetnih in vojaških oblasti, vseh verovzgojencev in narodnosti ter do 15.000 drugih ljudi. Kakšen duh je preveval pokojnika, izpričuje njegova oporoka, ki jo zaključuje sledeče: »Na koncu priporočam svojo dušo Božjemu usmiljenju in ponovno izpovedujem, da sem bil in ostajam do konca svojega življenja zvest katoliški cerkvi, ne dvomeč niti o enem členu vere.« Župljani so želeli, da bi pokopali pok. prelata Horvata v lastni župni cerkvi, ki jo je sezidal s pomočjo škofa Strossmayerja; ker pa tega cerkveni predpisi ne dovoljujejo, vzdajajo v cerkvi spominsko ploščo in postavijo njegov doprni kip.

Ljubljanski dogodki.

lj **Zlata poroka.** V ponedeljek, dne 23. t. m. ob 9. uri dopoldne obhaja, a v franciskanski cerkvi svojo zlato poroko spoštovana roditelja našega urednika gosp. Jožef Kremenžar in njegova žena gospa Uršula Kremenžar. Iskreno čestitamo! Bog ohrani zlatoporočence še mnogo let!

lj **Rokodelski dom.** V ponedeljek ob 8. uri zvečer bode predaval g. profesor Ivan Mazovec o Palestini. Gospod profesor je Palestino prepotoval in nam jo bo razkazal s skopičnimi slikami. Vstop prost vsem, ki se zanimajo.

lj **Poziv upokojencem južne železnice.** Dne 19. t. m. je umrla soproga našega člana g. Josipina Simončič. Pogreb se vrši dne 21. t. m. ob pol 4. uri iz deželne bolnice. Prosim o obilne udeležbe. — Odbor.

lj **Določitev tržnih cen mesu in kruhu.** Aproximacijski odsek občinskega sveta je določil v seji dne 20. januarja sledeče najvišje cene mesu: Prvovrstno volovsko meso po stojnicah in na trgu jednako zadnji del 42 K, sprednji del 38 K; meso druge kvalitete, to je debele telice in slabši voli 36 K, zadnji del in 32 K sprednji del; meso krav 26 K zadnji del in 22 K sprednji. Telatna 40 K. Prašičje meso: cel prešič po 44 K kg, meso 11. vrste (rebra, pljuča in slično) 46 K kg, hrbet brez privage 60 K kg. Dvig je bil nujno potreben, da se vsled pomanjkanja blaga cene ne pospejejo še višje. Stranke se opozarja, naj strožje pazijo na to, da mesarji ne bodo računali višjih cen kot gori navedeno. Napram onim mesarjem, ki vzlic sedanjim nakupnim cenam živine primernih cen mesu ne bodo dovažali na trg blaga, se bo najstrožje in brezobzirno postopalo. — Sedanji ceni moka primerno se je določila cena kruhu sledeče: 21 K bel kruh, črn kruh 17 K, ržen 18 K kg. Zemlje in drugo slično pecivo je prosto.

Ko se je pater Fitz-Roy vrnil iz zakristije, je našel svojo mater še vedno ob grobu. Sklonil se je in rekel: »Mama!« Spregovoril je samo eno besedo, a v tej je bila vsa ljubezen, ki jo je gojil sin do nje.

In mati je čutila to ljubezen. Molče je vstala, sin jo je prijel pod roko in s povešeno glavo ter ranjenim srcem sta šla počasi domov. Prišedši domov, je župnik primaknil naslonjač k ognjišču in mater ljubeznivo posadil nanj. Sam se je vsedel njej nasproti. Govorila nista ničesar, kajti razumela sta žalost drug drugega bolj molče, kakor z besedami.

Rad je pokopaval Irec svoje rajnike pod rušo. Bili so njegovi kakor on njihov. Njegova zemlja je polna tega, kar je bilo enkrat ponos njegovega naroda. Roparske roke so spremenile rodovitno deželo v puščavo in ljudstvo je postalo nemirno, tuje na lastni zemlji.

Tudi Dunstan je počival pod temi razvalinami. Raz grič, kjer je bilo pokopališče, je gledalo oko po dolini, polni razvalin. Pusti molk je vladal na kraju, kjer se je nekaj raztezalo veliko mesto, cvetoče in bogato življenje. V zapuščenem gorskem kotu je pred stoletji ustanovil sv. Kevin samostan, ki je po njegovi smrti kaj hitro zaslovel. Iz vseh krajev zelenega otoka so prihajali možje, da se posvete molitvi in samotnemu življenju na posvečenih tleh. Bila je celica ob celici, koča ob

lj Tržni promet je večji samo ob sredah in sobotah. Skromne dnevne potrebe občinstva se krijejo; primanjkuje precej občutna moke. Jajca se plačujejo po 6 K. Krompir se plačuje na trgu po 6 K kg. Občinstvo se opozarja, da ima mestna aprovizacija zadostne zaloge krompirja po ceni 4 K 80 vin. Krompir je zdrav in si ga občinstvo lahko na licu mesta ogleda v barakah za šolo na Ledini, kjer se vrši cel dan razprodaja.

lj **Prekrstitev ljubljanskih gimnazij.** Višji šolski svet je sklenil, da se v bodoče imenuje Ldrž. gimnazija Vodnikova gimnazija, I. realna gimnazija (na Poljanah) Petrova realna gimnazija, prejšnja nemška pa Aleksandrova realna gimnazija.

lj **Tuj gost v Ljubljani.** V Ljubljano je došel g. dr. Oliver Mc. Cowen, tajnik svetovne krščanske zajednice, organizacije mladih ljudi iz Ženeve. Stanuje v hotelu Union.

lj **Prijave voz. avtomobilov in koles.** Avtomobile, bicikle, ljakarske vozove in druga vozila je glasom razglašala delegacija ministrstva financ v Ljubljani objavljen v Uradnem listu št. 3 z leta 1922 najkasneje do 15. februarja 1922 pismeno prijaviti. V Ljubljani je te objave izročiti pri policijski direkciji, Bleiweisova cesta št. 22, III. nadstropje, soba št. 19. Za vsako vozilo se mora vložiti posebno po predpisih t. p. 100 časnega zakona o državni trošarini, taksah in pristojbinah, kolkovano vlogo. Kolektivna znaša pri avtomobilih 20 din. in pri biciklih 5 din. Kdor ne bi svoja vozila pravočasno n pravilno kolektivno prijavil, zapade v smislu točke 17, člena 49 pravilnika za izvrševanje določil o taksah, poleg plačila redne takse še kazni trikratnega zneska predpisane takse. — Policijski direktor.

lj **Tedenski zdravstveni izkaz.** V dobi od 8. do 14. t. m. se je rodilo v Ljubljani 25 otrok (12 dečkov, 13 deklic). V istem času je umrlo 33 oseb (16 moških, 17 žensk), med temi 19 domačinov in 14 tujcev. Smrtni vzroki so bili sledeči: 2 življenjska slabost, 7 jetika, 3 pljučnica, 1 griza, 5 srčna hiba, 2 rak, 1 slučajna smrtna poškodba, 12 drugih naravnih smrtnih vzrokov. Nalezljive bolezni so bile javljene: po 1 slučaj škrlatke, grize in ošpic.

lj **Tatvine.** Sive volnene rokavice so bile ukradene orožniškemu naredniku Mihaelu Eflukanu, ko je kupoval vojni listek. Eflukan je precej zasledoval tatu, ga dobil v Kolodvorki ulici in mu odvzel rokavice. Tat, Tine Eržen po imenu, se bo zagovarjal pred sodiščem. — Književcu Ivanu Jakopiču je bilo ukradeno obleke v vrednosti tri tisoč kron. — Trgovcu s konji Francu Kodeli je bilo ukradeno ali pa je izgubil zlato uro in zlato verižico v vrednosti 40.000 kron.

Naša društva.

d **Občni zbor ljubljanskega okrožja JSZ** se je vršil v nedelo dopoldne v Rokodelskem domu z običajnim dnevnim redom. Udeleženci občnega zbora so spoznali veliko nalogo okrožja v skupnem delovanju krščanskega delavstva Ljubljane, ter sklenili z novim odborom delovati s kar največjim veseljem. Natančneje poročilo sledi v »Naši Moči«. Novoizvoljeni odbor obstoji iz sledečih članov: predsednik Žumer Srečko, podpredsednik Rutar Jožef, tajnik Zalesjak Slavko, taj. nam. Kordin Franc, blagajnik. Anica Švelc, revizorja: Karel Kunst, Kobljar Lovro, odbornika: Kordin Jožef, Pečar Ludvik, namestniki: Rus Franc, Zlebnik Ivan, Ana Srebot.

d **Ljubljansko okrožje JSZ** ima svojo sejo jutri v nedeljo, dne 22. januarja ob 10. uri dopoldne v Rokodelskem domu na Komenskove cesti. Vabljeni vsi odborniki in zaupniki ljubljanskih skupin. — Predsednik.

koči, kapelice in cerkve so se vrstile po pobočju, iz puste soteske je izhajala prijetna dolina in ime mesta je bilo po vsem otoku s častjo imenovano.

Učeni in pobožni menihi so imeli tukaj svoj sedež in med njimi se je nahajalo mnogo učencev, nadebudnih mladeničev, pogostokrat tudi sinovi kraljeve krvi. Peli so pesmi na čast sv. Patriciju, v tihi celici so se pa vadili v pisavi in risanju.

To so bili zlati časi Irske, časi slave ljudstva, ki žaluje po svojih otrocih. Minili so; v žalostnih dneh, ki so nastopili, se jih spominja človek kot mlade danice. »Sveti otok« se je imenovala takrat ta rodovitna dežela in po pravici je nosila to ime, kajti v nobeni drugi deželi ni bilo toliko pobožnosti, toliko samostanov in ljubezni do Boga.

Irska je bila tedaj poklicana, da razsvetli germanski svet. Še je bojevalo krščanstvo hud boj s propadajočim paganstvom in že so od vzhoda sem ogrozili Mohamedovi učenci evropske narode z ognjem in mečem. Res, da so se bili Franki že uklonili križu in Anglosaksi se dali krstiti, a vera med njimi še ni bila močna.

V onem času je šel njen glas do Irlandske cerkve in ta ji je sledila z vso zvestobo. Kratko je bilo njeno delovanje, a zato nič manj uspešno in evropski narodi ne smejo nikdar pozabiti, kaj ji dolgujejo.

Zahteva železničarjev.

Predsednik vrhovnega koalicijskega odbora železničarskih organizacij v Belgradu Joca Stanojević je podal belgradskim listom o železničarskih zahtevah naslednjo izjavo:

»Železničarji zahtevajo enkratno pomoč v višini mesečne premije za nabavo obleke in drugih potrebščin. Krivo pa so poročali nekateri listi, da zahtevajo 13. mesečno plačo, do katere nimajo pravice. Bivši in sedanji minister stojita na stališču da treba železničarjem pomagati. Novi minister saobračaja g. Andrija Stanić je izposloval od ministrskega sveta odlok, da se železničarjem, ki ne dobe prispevke za obleko da enkratno pomoč v iznosu mesečnih prejemkov. Zakon določa, da imajo vsi oni, ki vrše eksekutivno službo in tako vrši tričetrtina železničarjev, pravico do prispevka za obleko in sicer maksimalno 50 odst., a minimalno 30 odst. plače. Prispevek do danes ni nakazan, ker še niso izdelana pravila o kroju obleke. Minister saobračaja je dal zagotovilo, da bo to vprašanje od 20. do 30. januarja rešeno. Minister je tudi pojasnil, da znaša ta pomoč železničarjem skupaj 20 milijonov, a ne 30 milijonov Din., kakor so to poročali listi. Te denarne pomoči bo deležen vsak železničar, ki služi že eno leto, a ni bil niti disciplinarno, niti službeno kaznovan.

Drugi zahtevajo železničarji povišanje doseg, draginskih doklad. Železničarske organizacije stoje na stališču, da po ustvarjenem precedentu pripada železničarjem relativno več nego ostalim javnim nameščencem. Staro razmerje naj ostane Minister je na to zahtevo pristal.

Treća zahteva se tiče službene pragmatike. To vprašanje je najtežje. Železničarske organizacije so izdelale načrt take službene pragmatike že leta 1920 skupno s predstavniki prometnega ministrstva. Ta načrt je bil svojačasno predložen ministrskemu svetu, ki pa o niem ni definitivno sklepal. Pomočnik ministra saobračaja je ta načrt umaknil ter izdelal drugega, ki pa ne odgovarja niti železničarski službi, niti principom, izraženim v načrtu, ki so ga izdelali železničarji. Končno je generalni direktor Mihajlo Ilić izdelal tretji načrt, ki se sedaj nahaja pred ministrskim svetom. Tudi ta načrt je slab. Izdelan je površno in ne uvaža potreb železničarjev.

Končno želijo železničarji, da jih zaslisi zakonodajni odbor pri donošenju službene pragmatike.

Železničarske organizacije tudi zahtevajo, da jih minister saobračaja prizna kot predstavnike vseh železničarjev.

G. Stanojević odbija vprašanje štrajka in pravi, da bi se dalo eventualno s pasivno resistenco mnogo več doseči, posebno ker stavko onemogočuje tudi zakon o zaščiti države.

Odgovornost za to prepuščamo »Jutru« po katerem posnemamo to izjavo.

Dopisi.

Tovarna za klej v Ljubljani. (Odgovor na poročilo v »Napeju« dne 19. t. m. pod točko iz tovarne za klej v Ljubljani. Da imamo v tovarni krepko organizacijo na zdravih nogah, boli gospodo okrog »Napeja«. Ako bi bili gospodje okrog »Napeja« pred enim letom bolj pošteno ravnali in bi ne bili delavstva pred bodala in krogle peljali, pa bi morebiti naše delavstvo še danes zbiral kroge za veselice in za Janšeta pri Sv. Križu, kjer se je marsikaj

Zgodovina pripoveduje, kako so oni navdušeni apostoli prepotovali gozdno Irsko. Samostani Burgund, St. Gallen, Würzburg in cvetoče poljane Toskarke pričajo o njih vnemi in požrtvovalnosti. Kdo se jih spominja še danes? Kaj je še ostalo od kraja pobožnosti in vede, ki so se s takim navdušenjem navzeli in razširjali med svetom?

Razvaline!

Tukaj v dolini, kjer je ležalo nekdanje cvetoče mesto sv. Kevin, tudi tukaj so razvaline. Sicer so ga tudi prej obkavale različne nezgode, pa vedno se je še opomoglo. Tako je prišlo l. 1389., leto nesreče! Prišlo so Angleži, požgali mesto do tal in od tedaj je cvetoča dolina opustošena, burja se poigrava nad razdejanim srečnim in zlatih časov.

Irska, dežela razvalin!

Prišla je noč. Kakor duhovi so se podili oblaki čez mirovdor in zdelo se je, da tudi mesec z njimi beži. Le za malo časa je njegova medla svetloba pogledala skozi raztrgane oblake in osvetila tihe grobove.

Izza grmičevja je stopil človek. Opotekajočih korakov se je bližal grobu — grobu Dunstana in obstal. Oči so se mu iskrale in gledal je na grob, kakor da bi hotel s svojim pogledom zemljo prebosti. »Ha-ha,« je mrmral, »zdaj ležiš tu, globoko v zemlji in ne moreš poročiti lepe Meggy.«

tera darovana krona zapila. Torej takrat nismo bili bedasti, danes pa smo, ko pošteno ravnamo in javno pokažemo v časopisih, koliko smo nabrali in tudi oddali, ne pa zapili, kakor je bilo pri gg. sodrugih v navadi. Glede premoga pa nas poštenih delavcev ni nihče pričakoval, da ga bo g. ravnatelj zastoj podaril, saj ga nam itak oddaja po primerni ceni. Če pa je dopisnik »Napeja« našel v računu še kaj drugega, slobodno mu, nam delavcem ni znano. Kar se pa tiče noveletnega darila, ni predlagal ne tov. Kordin, ne vsemogočni Bricelj, temveč je ta kruh spečen od brezmaslenih sodrugov lanskega leta. Zalostno je samo to, da dopisnik »Napeja« pljuje na lastno iznajdbo, oziroma na iznajdbo svojih sodrugov. Sodrugi zaupniki! Kar se tiče mojstra Juvana, če ste se hlinili Vi, je to Vaša stvar, mi ne poznamo hlimbe, temveč pošteno odkrito delo. Toliko za danes, prihodnjice lahko več. Kdor ima maslo na glavi, naj ne hodi na sonce!

Rajhenburg. Tukaj se je v nedeljo dne 5. t. m. vršil lep in dober obisk na Rudarske zveze, na katerem nam je govornik iz Ljubljane razložil vse najpotrebnejše, o čemur si še do sedaj nismo bili na jasnem in nam s pismenimi dokazi podal pregled čez delo, katerega je že vršila R. Z. v pomoč rudarjem. Pred shodom in po shodu pa so rudarji pripovedovali o raznih razočaranjih, katera so doživeli pri socialdemokratih, tako, da je prišel govornik do zaključka, da tukaj o soc. demokratih ni potreba veliko govoriti. Vsi navzoči so pokazali veliko zanimanje in navdušenje za R. Z. Pristopilo je večje število novih članov, nakar so se izvršile volitve odbora in zaupnikov. Imena prinese »Naša Moč«. Shoda se je udeležilo tudi več malih posestnikov z namenom da se v kratkem ustanovi za v Rajhenburgu in okolici bivačice kmete in delavce nad vse važen in zaželeni konzum.

Vojna odedna radionica v Vevčah. — Iz Vevč pri Dev. Mar. v Polju: Kakor je obče znano, obstoja v Vevčah že več let »Vojaška delavnica — krojačnica za izdelovanje vojaške monture itd.«, katero podjetje se je osnovalo iz prejšnje avstrijske »Popravljalnice in pralnice za vojaško opremo«. Pri polnem obratovanju je dobilo tu vedno 400 do 500 in več šivilj, krojačev in delavk službo; za časa Avstrije pa še mnogo več. — To osebje izvira vse iz delavskega sloja iz Vevč in najbližje okolice, je najbolje strokovno izučeno in izurjeno, ker je večina bila že za časa Avstrije v tem zavodu zaposlena. — Do srede lanskega leta je bilo vedno dovolj dela, vedno se je hitelo s polno paro, ker vojaštvo vedno nujno rabi obleke, — kar je tudi sedaj neokrnjena itina. To se najbolje na vojaki samih vidi; toda od tedaj je začel obrat in delo čim bolj zastajati. Iz Belgrada so samo parkrat v presledkih poslali še nekaj blaga, kar se je pa v kratkem času od naših urnih delavk podelalo — in dalje zopet zastoj. — Nato so poslali od predpostavljene oblasti (Komande) iz Zagreba oziroma na ukaz iz Belgrada, kakih 35 vojakov-krojačev, češ, da so strokovno izučene delavke po 52.80 kron dnevne plače predrage za državo, da se bo skušalo samo z vojniki delati. — Ne maramo nič proti temu, ako bi res to šlo dobro — in še v naši drugače nam ljubi Jugoslaviji, kjer smo sploh revni na dobrih profesionistih (razun Slovenije). Se druge države niso prišle s tem računom skozi, še težje in bolj nemogoče je pri nas. — Primerja naj se delo vojaka —, kateri danes sigurno stane državo z vso oskrbo najmanj do zgoraj omenjene dnevne naše strokovne delavke, — z delom zadnje, pa bode dobil občutno pasivo na račun dela vojaka. — Vojak dela kolikor mora, čaka, da odsluži 12 ali 18 mesecev in da gre domov. — Delo strokovnega delavstva je pa njega eksistenca in splošni njegov kruh. Naj se blagovoli to oč strokovne strani premočrati in preračunati! Ne zagovarjamo samo naš interes, nego je to v toliko kakor naš morda še večji interes državnega podjetja samega! K. prednavedenim podajamo še sledeče dokaze, površnega, nestrokovnega in negospodarskega ravnanja — v škodo državnega računa: Pred nekaj časom so poslali iz Belgrada nekaj nujnega dela; ako so hoteli isto imeti o pravem času izvršeno, morali so nas, kakih 300 po številu, hitro poklicati; vojaki — ki jih je itak malo in še ti niso zmogni — ne bi bili morda v 2 letih gotovi s tem delom. In mi smo pa isto izvršili prej ko v 2 mesecih; vse točno, vzorno in strokovno. — Medtem je šla tudi neka gospa, pravijo, da je neka ruska knežinja, z nekim privatnim priporočilom od

Sv. Peter Klaver, apostol Zamorcev. Kratak životopis, priredil o. Janez Pristov, S. J. Cena 2 dinarja (8 K.). Vsem kongregacijam in prijateljem misijonov toplo priporočamo. Naroče se pri Družbi sv. Petra Klaverja, Ljubljana, Miklošičeva cesta 3, ali pa pri Jugoslovanski bukvarni.

»Klic božje. Verska igra za dekleta, v treh dejanjih. Francoski spisal afrik. misijonar o. Juze Bae'eman, prevel Angelik. Cena 2 dinarja (8 K.). Dobi se pri Družbi sv. Petra Klaverja v Ljubljani. Naročite istotam lepi Klav. koledar, cena 5 kron in Mladinski koledarček, cena 18 K.

nekega gospoda iz ministrstva iz Beograda in zahtevala, da se mora njej na to privatno priporočilo prepustiti dela, kolikor ga bode ona sama hotela, baje za ruske begunce Wranglove armade, kateri so nekje na Hrvaškem ter da ji morajo tudi iz vseh drugih delavnic dati, kar hoče. Dobila je tudi pred kratkim večjo partijo dela za poskušnjo, ki se pa vsled slabe izdelave, nesmiselnih prevoznih stroškov itd. absolutno ne obnese. Toda ta gospa kneginja je jako vsiljiva, tišči in tišči po svoje in ne odneha; leta po ministrstvu in vseh večjih uradih in bi menda najraje to delavnico odnesla seboj. To delo, kar je blaga tu, bi bilo ravno za naše prepotrebne delavke čez zimo, med katerimi je veliko vojnih vdov z 2—5 otroci, na kar bi se pač moralo po vsej pravici človečnosti ozirati! Nočemo trditi, da ruski begunci niso potrebni, toda naj se jim da od druge bolj pripravne strani delo, ki ne bo z nepotrebnimi stroški zvezano, pri tem naj se pa upoštevajo tudi naši prepotrebni državljani, oziroma vdove in sirote, to je naj se vsled tega ne jemlje našim potrebnim, strokovnim delavkam — ravno sredi zime — njih čez vse zasluženi grižljaj kruha! — Je li morda privatno priporočilo od kekega gospoda iz Beograda, kateri tukajšnje situacije ne pozna, res bolj važno, kot pa omenjena stvarna dejstva? Je li to dobro gospodarstvo, da se tu samo kroji vojaška obleka, pošilja se pa v šivanje na Hrvaško, med tem ko bi obleka pri nas brez nadaljnjih stroškov bila popolnoma zgotovljena, in bolje zgotovljena? Vsakdo, ki ima strokovno gospodarski vpogled v tako podjetje, ve, da se isto najbolje izplača tu v Sloveniji že vsled boljših življenjskih razmer, izurjenih strokovnih, cenih — ti, koje so vedno kompaktno pri roki — kakor nikjer drugje. Vsak podjetnik bi pač gledal, da si te moči obdrži skupaj, ne pa da jih pusti, da se razkrope, oziroma da so primorane drugje delo iskati. — Naj izvoli gospoda vse to preračunati in strokovno premetriti, kateri račun je v naši državi splošno v dobro! — Mi vemo, da naš, in vemo, da niti v Hrvaški in ne v Srbiji ne dobite strokovno izurjene moči za dnevno 13.20 dinarjev — in vemo tudi, da taki profesionisti-vojaki, ki so tu z nami delali — stanejo z njihovim slabim delom dravo mnogo več kot 13.20 dinarjev dnevno. — Tragikomično in resnično dejstvo je za naše gospodarske razmere, da vsak naš človek, ki se izseli, dobi povsod dela in boljšega kruha kot pa v lastni domovini, osebno vsak profesionist. In kdo je tega kriv? — to zna vsak sam izračunati; Zagreb in Beograd! Na tako distanco se ne more na slepo s samimi naredbami dobro in strokovno gospodariti! — Gospe kneginji polagamo pa tudi na srce, da izvoli vse prednavedeno malo premetriti in preračunati in, ako ima res plemenito srce v prsih, bode rekla, da imamo mi

prav. Ako pa želi gospa kneginja morda še jasneje poznati naše že zgoraj očitane razmere, pa ji je sigurno točna statistika pri »Socialnem skrbstvu za delavstvo, sirote in vdove v Ljubljani« na razpolago. — Delavstvo vojno odedne delavke Vevče — brez dela.

Socialni vestnik.

o Zanimanje izseljeniškega vprašanja. Neki hrvaški izseljenec piše iz Nove Zelandije »Slob. Tribuna«: »Vsa Avstralija nima našega službenega človeka, ki bi se v času potrebe zavzel za nas. Tu nas vedno gledajo postrani, kakor nekaj narod brez narodnosti. Temu so krivi naši vladajoči krogi. Mi vsled tega, ker nimamo nikogar, ki bi se za nas zavzel, ne moremo dobiti tukaj niti podaništva; tudi nam kot tujcem brez zastopstva ni dovoljeno pošiljati denarja potem pošte, pač pa morejo to Nemci in druge narodnosti. V mnogih stvareh bi nam mogla domovina preskrbeti velike olajšave, a tudi sama bi mogla imeti od tega veliko gmočno korist. A do koga naj se za to obrnemo, komu naj se pritožimo?« — »Jadran«, ki izhaja v Buenos Airesu, poroča o usodi bivšega dirigenta ljubljanske opere Perića. Le-ta je bil prišel v južno Ameriko z največjimi nadami, a brez vsakega poznavanja tukajšnjih razmer in brez vsake protekcije. Z velikim trudom mu je uspelo, da je priredil par koncertov in kritika mu je bila naklonjena, vendar je moral sprevideti, da brez pokroviteljstva kekega italijanskega impresarija in druge protekcije ne bo ničesar dosegel. Razočaran se je pripravil na odhod v domovino. Tu ga je v zadnjem trenutku zadela nova nesreča: Na eni velikih cest Buenos Airesa je prišel pod avtomobil, ki ga je tako poškodoval, da se je po večtedenskem zdravljenju v bolnišnici vrnil v domovino kot invalid. List žigosa poklicane kroge, ki ne poskrbe za to, da bi vsem, ki žele v daljnjo tujino, podali potrebna pojasnila o razmerah v dotičnem kraju in jih odvrnili od lahkomišelnih korakov.

o Za varstvo mater. Zdravniki in sociologi so začeli opozarjati na nesmotrno delo sedanje dobe, ki se na vseh straneh trudi za mladino, a glavnega činitelja pri tem pa pušča iz vida: mater. O tem piše »Slob. Tribuna«: »Stoletje otroka« je pač najnedoslednejše izmed vseh vekov; to stoletje se topi v skrb za otroka in premišlja, kako bi v dragih domovih in zatočiščih za dojenca otrokom nadomestilo mater, katere pa vendar nič in nihče nadomestiti ne more. Skrb za mater je to stoletje popolnoma opustilo in jo pognalo stran od otroka in doma. Današnji svet se je navadil, smatrati otroka za največji zaklad in bodočnost naroda, toda neka tragična ironija je v tem, da so ravno takrat,

ko se je o tem zakladu in bodočnosti najbucneje pripovedovalo, morali očeti z domov na ubijanje ljudi, a matere na delo! Pinard, eden najznamenitejših ženskih zdravnikov na Francoskem, je že pred časom ugotovil, da so otroci delavskih mater slabotni in imajo povprečno manjšo težo nego otroci meščanskih mater. Marsikatera revna mati mora delati in garati do zadnjega dne, takorekoč do zadnje ure pred porodom in marsikatera mora naslednji dan že vstati in garati znova. Umno gospodarstvo zahteva skrbno nego živali, ki so namenjene plemenski nalogi, in dejansko je mnogokje za te živali bolj preskrbljeno nego za delavske matere. Prva zahteva v skrbi za otroka mora biti: varstvo nosečih in doječih mater.

Gospodarstvo.

— Sovjetska vlada kupuje zlato. Iz Rusije prihajajo poročila, da sovjetska vlada že nekaj tednov sem kupuje v velikem obsegu zlato, diamante, kožuho in druge dragocene predmete in da jih misli porabiti pri nakupu inozemskega blaga. Bisere pošiljajo v Moskvo in od tam na Angleško. Zaradi tega je zlato, dragulji in kožuho v ceni silno poskočila, tako da jo špekulantje izvažajo iz Poljske v Rusko.

P. liski generalni konzulat razglasa. V zmislu § 16 naredbes Ministrstva financ R. P. z dne 13. decembra 1920. leta, ki se tiče carinskega postopanja, morajo biti priloženi k vsaki carinski deklaraciji trgovska spričevala (fakture, trgovski računi, prvotne izjave) v katerih more biti tudi navedena vrednost blaga. Z ozirom na ta predpis in na veliko važnost teh podatkov za trgovsko-statistične svrhe, je neobhodno potrebno, da se inozemski izvozniki ravna po poljskih carinskih zakonih, ter da priključujejo k svojim pošilkam določeno za Poljsko predpisano trgovsko spričevalo, ki odgovarja carinskim zahtevam. To bo v njihovo korist, ker se bo tako odpravljalo blago brez odlaganja in da bi se moralo nepotrebno dopisovati in se pri carinskih uradih ne bo pobirala 10 odstotna pristojbina (akcidencija) za ne-točne izjave, ki znašajo pri današnjih uplatitih tu na tam zelo visoke svote.

Raznoterosti.

r Naval na ameriške visoke šole. V Novem Yorku samem je vpisanih letos na univerzi 32.900 slušateljev. To število je za 2000 večje kakor število študentov in študentovk, ki so lansko leto obiskovali vseh 10 angleških vseučilišč. Na višji tehniški šoli je vpisanih 70.000 slušateljev, katerim bode predavalo 3000 profesorjev. In koliko pa še sprejetih ni bilo, ker je primanjkovalo prostora. Ta naval si tolmačijo tako, da brezposelnost in padanje produkcije mnoge prisilja, da se bolje pripravijo za življenjski boj. Večina visokošolcev se ukvarja s postranskim delom,

da more živeti. Število takih visokošolcev-delavcev znaša v Novem Yorku 75 odstotkov vsega dijaštva. — Stara resnica: življenje je boj, velja pač tudi za Ameriko.

r Koliko tujerodcev je v Združenih državah? — New York (Jugoslovanski oddelak F. L. I. S.). Glasom nedavno izdanih podatkov iz zadnjega ljudskega štetja je skupno tujerodno prebivalstvo Združenih držav dne 1. januarja 1920. znašalo 13,920,692. To pomenja, da je tujerodno prebivalstvo od l. 1910 naraslo za 404.806 ali za 3 od sto. Od tega skupnega števila 6,493,088 je imelo državljanski (drugi) papir; 1,223,490 je vzelo 1. papir, 5,398,605 je bilo inozemec. Državlansko stanje ostalih 805,509 ni bilo dognano po preštevalcih. Urad za ljudsko štetje (Census Bureau) naznanja, da je to prva statistika o državljanstvu vsega tujerodnega prebivalstva brez razlike na narodnost, starost in spol, dočim so se prejšnje statistike ozirale le na moške čez 21 let starosti. Največji odstotek naturaliziranih državljanov izmed vsega tujerodnega prebivalstva v poedinah državah izkazuje država North Dakota, namreč 73.3 in najmanjši — 10 % — država Arizona. Največji odstotek inozemcev, 78.7, izkazuje država Amizona in najmanjši — 11.6 — država South Dakota.

r Iz zgodovine poštnih golobov. Plinius star. (Historia natur. X. 37) piše, da je Decius Brutus, ko ga je v Modeni oblegal Antonius, pošiljal poročila v tabor konzulov s pomočjo golobov, katerim je privoščeval pisma na noge. In pisma so baje srečno prišla na svoj kraj. Istega sredstva so se posluževali v nizozemski vojski leta 1573. Obširno navodilo, kako se golobje izvežbajo za poštno službo, je že pred dvesto in več leti napisal slavni fiziolog Justus Lipsius ter po njem F. Müller.

r Koliko poštnih pošilk se izgubi v Ameriki. Pisem in poštnih pošilk, katere ne pridejo ali nikoli ali pa jako pozno v roke naslovniku, računa čikaški generalni poštar — kakor poročajo ameriški listi — 70 na dan. Tega je krivo dejstvo, da se poštne vreče površno izpraznujejo. 8000 takih vreč pošljejo vsak dan v popravilo in od 8,500.000 vreč jih je stalno 2,500.000 v popravilu 8 do 10 mesecev. Pri tako velikanskem prometu ni izguba ali zakasnelost (ki se povzroči s tem, da se pošiljka kam založi ali v napačno smer odpravi) še tako veliko zlo.

r Statistika stradajočih. Po zadnjem statističnem izkazu je bilo v samarski guberniji 2,806.000 oseb, od katerih jih je trpelo glad 1,909.000 ljudi. Katastrofe ni občutilo samo 260.400 oseb ali 9 odstotkov. Iz vseh krajev omenjene gubernije prihajajo pretresujoča poročila o groznem gladu. A število stradajočih še vedno narašča. Doslej so napravili 767 obednic za uboge. V kirgiški republiki trpi glad 1,600.000 ljudi.

**BETON-ŽELEZOBETON-
VODNE ZGRADBE-
ELEKTARNE-
Jnž. Laurencič & Co. STAVBENO
PODJETJE**
LJUBLJANA
RIMSKEGA CESTA 2
IZRABA VODNIH SIL

ŽAGE-MLINI-JEZOVI-HIŠE-VILE-INDUSTRIJNE-STAVBE-MOSTOVI
PRORAČUNI-NABAVI IN OBISK INŽENIRJA BREZPLAČNO.

r Načelnik angleškega generalnega štaba je postal Lord Cavan, kateri je bil poveljnik desete armade ob Pavi v letu 1918.

r Najsrečnejša vas na Angleškem. Mala vasica Wodey si lasti pravico, da je najsrečnejša v Angliji. Poslala je 13 vojakov v vojsko in klub nesrečnih številk, so se vrnila vsi zdravi in nepoškodovani. Vasečani so sklenili, da vzdajo v cerkvi spominsko ploščo, na kateri bo vdolben ta, pač skoraj gotovo edini slučaj.

r V letalu na trgovsko potovanje. Z letališča v Londonu je pred tedni od-

trčalo letalo v Pariz, kjer sta vstopila dva pariška trgovca, ki sta to letalo najela, da ju poneso v razna mesta v trgovske namene. Najprej sta namerila v Španijo in Maroko, pristala v Bordeauxu, Madridu, Seville, Larocheu in Mogadorju. Potem v Algier, Tunis, čez Sredozemsko morje v Catanio in Brindisi v Italijo. Preletela sta Jadransko morje in obiskala Atene in Carigrad, Bukarešto, Beograd, Budimpešto, Dunaj, Monakovo, Frankfurt in dospela nazaj v Pariz. Preletela sta nad 16 tisoč kilometrov. To je dosedaj najdaljša zračna pot, katero je kdaj podvzel kak trgovec.

Izdaja konzorcij »Novega Časa«.

Urednik in odgovor. urednik Fr. Kremžar.

Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.

F. BRUMAT Ljubljana

Usakovrstno manufakture in tkanine

po konkurenčni ceni.

Mestni trg 25. I.

Prometni zavod za premog

d. d. v
LJUBLJANI

prodaja iz slovenskih premoenovnikov

velenjski, šentjanski in trboveljski premog

vseh kakovosti in v celih vagonih po originalnih cenah premoenovnikov
za domačo uporabo kakor tudi za industrijska podjetja

in razpečava

**prima čehoslovaški in angleški koks za livarne in
domačo uporabo ter kovaški in črni premog**

Naslov:

Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani, Nunska ul. 19

Krekova posojilnica v Mariboru

R. Z. Z. N. Z.

začne poslovati 14. januarja 1922 v začasnih prostorih
v Mariboru, Frančiškanska ulica št. 2, pritličje.

Uradne ure bodo spočetka vsako soboto popoldne in v
nedeljo ter praznik dopoldne.

Krščansko delovno ljudstvo, oprimi se zadrugi, ki je tvoja in ustanovljena le v podporo in zaščito delovnim slojem. Kdor išče posojila ali hoče denar obrestonosno in varno naložiti, poslužaj se kakor zaveden krščanski socialac svoje zadruge.

I. delavsko konzumno društvo v Ljubljani

ima bogato izbero manufakture, češke lončene posode, klobuke, vsakovrstno špecerijsko blago, v zadružni kleti na

Kongresnem trgu št. 2 novo vino po nizki ceni. — Hranilne vloge članov obrestuje po 5%. — Clani dobe 3%

blagovni popust. — Pristopnina 10 kron, delež 100 kron. — Prijave sprejema pisarna na Kongresnem

trgu št. 2 in vse zadružne prodajalne. V Vašem interesu je, da postanete član, članica naše zadruge